

Posudek vedoucího DP:

Hana Kučerová, Stavební vývoj města Kolína jako prostředek realizace ambic městských elit v letech 1918 – 1939 na příkladu stavby spořitelny, divadla, obchodní akademie a sboru Církve československé. Diplomová práce (DP). UK FF, Ústav hospodářských a sociálních dějin 2009, 208 s. včetně příloh (vlastní text 179 s.).

Chvályhodnou snahou autorky je výkladové propojení vůdčí ambice městských elit v Kolíně s jejich představami o urbanistické modernizaci tohoto regionálního městského centra. Přitom jí nejde pouze o architektonickou podobu tohoto záměru a její promítnutí do veřejného prostoru, nýbrž (a to především) o postizení možností a limitů koncepčních a někdy i legitimizačních snah po takto chápané reprezentaci. Zvláštní pozornost věnuje veřejné diskusi o škále společenských funkcí, jež měly vybrané budovy a s nimi spjaté instituce naplňovat. Svůj úkol podnikla na široké výzkumné základně, v níž nalzáme sympatický poměr mezi rozborem příslušných historických pramenů, v nichž jsou hojně zastoupeny i archivní zdroje informací, a využitím sekundární literatury. V přílohách DP se objevují též četné reprodukce architektonických projektů sledovaných staveb.

Vymezení pojmu místních elit by si však zasloužilo poněkud výraznější interpretační akcenty. Autorka tak činí vlastně jen v pozn. č. 65 na s. 17. Opírá se o poziční přístup, v němž je elitní jedinec představován člověkem zastávajícím v Kolíně a případně i na vyšší úrovni více veřejných funkcí. Ve vlastním textu jsou takto chápaní příslušníci místních elit uváděni převážně jen jako členové řídicích či dohlížetelských orgánů vybraných institucí. Tento přístup by bylo možné doplnit vymezením jejich užší skupiny a jejím profilováním formou kolektivní biografie, což by mohlo být i náplní dalšího výzkumu, pokud by se Hana Kučerová rozhodla ve svém bádání pokračovat. Její DP práce je totiž do té míry kvalitním kvalifikačním textem, že by to bylo žádoucí. Svůj výklad zařadila do širšího společenského, hospodářského a kulturního kontextu, jenž byl již v druhé polovině 19. století natolik dynamický, že představitele místních elit oprávněně vybízel k tomu, aby se snažili učinit z města a stejnojmenného politického okresu přitažlivé centrum středního Polabí.

Z faktorů, jež bere diplomantka v úvahu, uved'me jen vskutku úspěšný rozvoj místního bankovníctví i skutečnost, že původně poměrně početná skupina místního židovského obyvatelstva splývala po r. 1860 stále více s občany české národnosti, jež v Kolíně i přilehlém regionu dosahovala bezmála sto procentního zastoupení (srov. s. 31

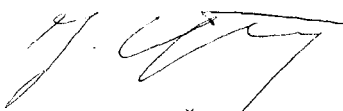
ann.).¹ Autorka si též velmi dobře uvědomuje, že ambice místních elit přesahovaly finanční možnosti města, v němž došlo dokonce (1935) ke zhroucení veřejných financí (s. 36). Její názor, že vytvořily hodnoty, jež prokazují svůj společenský význam vesměs až do současnosti, je přitom zcela oprávněný. Příznačné je též, že až na sbor Církve československé měly vybrané stavební projekty svou prehistorii již v 19. století, kterou se autorka též kvalifikovaně zabývá. Její DP práce tak zahrnuje mnohem větší časový úsek, než je v jejím názvu uvedeno.

Kolínské divadelní družstvo vzniklo totiž již r. 1883, avšak po různých peripetiích ve své činnosti se k novostavbě divadelní budovy (arch. Jindřich Freiwald) dopracovalo až r. 1939 (s. 60 ann.). Městská spořitelna (1894), jež patřila k nejštědřejším sponzorům divadelní stavby i jiných kolínských urbanistických projektů, se svého nového sídla (opět arch. Freiwald) dočkala mnohem dříve (1926). Podobně to bylo s novostavbou místní obchodní akademie (1914, resp. 1894 a 1912) navrženou Vilémem Kvasničkou a Janem Mayerem a otevřenou již r. 1925. Z hlediska stylových parametrů se stal architektonicky nejmodernějším sbor Církve československé (1932) od arch. Vladimíra Wallenfelse, jenž byl realizován se značnými finančními obtížemi (s. 135 ann.). V této souvislosti kolegyně Kučerová jen připomíná, že za skutečný vrchol architektonického modernismu je v meziválečném Kolíně možno považovat elektrárnu ESSO postavenou v letech 1929 – 1932 podle architektonického návrhu Jaroslava Fragnera pro Elektrárenský svaz středolabských okresů (s. 31).

S jejím názorem, že pro místní elity byl aspekt architektonické modernosti „spíše kladen na druhé místo“ (s. 168) ve prospěch již existujícího architektonického prostoru i společenské funkce staveb, lze souhlasit. Přitom se zdá, že se zde setkáváme s obecnějším problémem vztahu mezi urbanistickou modernizací města rozrůstajícího se v době industrializace, jejím architektonickým vyjádřením a vkusem zadavatelů, resp. investorů. V kolínském případě pak šlo po mém soudu o to, že představy místních elit o reprezentativní funkci urbanismu a estetice veřejného prostoru si udržovaly k architektonickému avantgardismu jistý odstup, avšak úplně se mu neuzavíraly.

Celkově tedy konstatuji, že Haná Kučerová napsala zjevně nadprůměrnou diplomovou práci, již velmi rád doporučuji k úspěšné obhajobě.

Praha, 13. 1. 2010

Prof. PhDr. Jiří Štaif, CSc.

¹ Ve vlastním Kolíně činil počet příslušníků židovské víry 42% v polovině 17. století, 17% r. 1857, 7% r. 1890, 2, 98% r. 1921 a 2, 33% v r. 1930 (tj. 430 osob z 18 488) z celkového počtu obyvatelstva, což byla v českých zemích tendence zřejmě bezprecedentní (s. 34).